

Oponentský posudek k diplomové práci Dany Sobotové s názvem „Teoretická koncepce prolomení subjektivity právnické osoby s ohledem na práva věřitelů“

Obecně

Předložená práce se věnuje konstrukcím právní subjektivity právnických osob a jejímu potencionálnímu narušení ve vztahu k osobě či osobám stojícím za těmito právnickými osobami, tj. ve vztahu ke společníkům právnické osoby, případně osobám jinak zainteresovaným na činnosti právnické osoby (statutárním orgánům).

Formální stránka práce

Práce je rozdělena do čtyř základních částí, přičemž pátou část představuje závěr a celé práci předchází úvod.

V první části se autorka věnuje vymezení či koncepcím podstaty právní subjektivity právnických osob a popisuje „prolomení korporačního závoje“. Druhá část práce se věnuje popisu vývoje doktrín prolomení právní subjektivity právnických osob, a to primárně v judikatuře soudů států *common law*. Následuje popis současných koncepcí prolamování právní subjektivity právnických osob, a to opět zejména v zahraničních právních úpravách s důrazem na koncepci zvolenou právním řádem USA. Tento popis tvoří náplň třetí části práce. Konečně ve čtvrté části práce se autorka věnuje tuzemské právní úpravě.

Závěr představuje shrnutí jednotlivých částí práce a zopakování klíčových tezí.

Formální požadavky kladené na diplomové práce splňuje předložená práce bez jakýchkoliv pochybností. Rozsah je dostatečný, způsob zpracování tématu je výborný jak z hlediska struktury práce, tak z hlediska přehlednosti práce a návaznosti jednotlivých částí práce na sebe. Práce vychází z nadstandardně širokého okruhu literatury (byť možno říci, že takový výčet zpracovaných titulů je u mnoha prací zpracovaných na katedře teorie práva vlastně standardní) včetně literatury zahraniční (nebo spíše převážně zahraniční).

Také jazykové zpracování práce je na vysoké úrovni po všech stránkách.

Obsahová stránka práce

Co se týče obsahu práce, usuzuji následující: zvolené téma by bylo možno považovat za téma primárně pozitivně právní. Nejde vlastně o nic jiného, než o konstatování, že existuje určitá konstrukce právní subjektivity právnických osob zakotvená v pozitivním právu, a tato konstrukce zahrnuje různé instituty, které na straně jedné přibližují konstrukci subjektivity právnických osob osobám fyzickým, na straně druhé ji prolamují. Tím je dán výsledek.

Autorka k tématu takto jednoduše nepřistupuje. Snaží se vysvětlit, že dřívější i současná právní úprava „fungování“ právnických osob není nahodilá, nýbrž že se jedná o reakci právního řádu (v různých podobách) na různé problémy, které existence právnických osob jako specifických subjektů práva vyvolávala či vyvolává. Jinak řečeno, práce se snaží spíše vysvětlovat a objasňovat, než popisovat. To je obtížný úkol, kterého se autorka dle mého názoru dobře zhostila tím, že vlastně předkládá nejrůznější koncepce, které se postupně vytvořily v různých právních prostředích.

Nemohu říci, že bych shledal v kterékoliv části práce nějaké věcné pochybení ze strany autorky. Nepochybně pečlivé vedení autorky ze strany vedoucího práce by navíc nic takového ani nepřipouštělo.

Úkolem oponenta je být kritický, což je úkol u takto kvalitních prací obtížný. Dávám proto k autorčině úvaze následující poznámky. První se týká samotného názvu práce. Autorka

v názvu práce hovoří o „prolomení“ právní subjektivity právnických osob. Z obsahu práce je zřejmé (a je to koneckonců myslím obecně známé), že prolomením má autorka na mysli situace, kdy se následky jednání právnické osoby či za právnickou osobu (ať již jde o jednání právní či protiprávní) projeví nejen v právní a zájmové sféře samotné právnické osoby, ale také osob stojících „za“ touto právnickou osobou, a to nad rámec jejich účasti v právnické osobě. Ptám se proto, zda lze příležitostně hovořit o „prolomení“ právní subjektivity.

Prolomením nějakého právního institutu rozumím popření či zpochybnění jeho podstaty, typických znaků či rysů určité konstrukce, koncepce apod. Nejsem si úplně jistý, že „prolomení korporativního závoje“ je zpochybněním podstaty právní subjektivity právnické osoby. Je prolomením právní subjektivity fyzické osoby skutečnost, že u osob deliktálně nezpůsobilých pro nedostatek věku (resp. duševní nezpůsobilost) nesou odpovědnost zástupci, osoby vykonávající dohled atd.? Je prolomením právní subjektivity fyzické osoby, která si zjednala jinou osobu k plnění svých povinností (např. zaměstnavatel zaměstnance, jeden podnikatel podnikatele jiného), skutečnost, že porušení právních povinností takovou jinou osobou se projeví primárně v právní sféře toho, za něžž je jednáno? Soudím, že nikoliv. Spíše jde o to, že dopady jednání právnické osoby se promítají nejen v její výlučné sféře, ale i ve sféře dalších osob fyzických či právnických. Zda lze hovořit o prolomení právní subjektivity, je dle mého mínění poněkud sporné. Dobře je to patrné např. u odpovědnosti statutárních orgánů za porušení jejich povinností, které se projeví v právní sféře třetích osob (věřitelů apod. – srov. str. 61 práce). Zde bych dokonce řekl, že jde o „prostý“ případ porušení právní povinnosti srovnatelný s jinými případy protiprávního jednání, který s konstrukcí subjektivity právnické osoby jako takové nemá mnoho společného.

Druhá poznámka zčásti navazuje na první. Nezaznamenal jsem, že by se autorčiny úvahy dotkly oblasti veřejného práva, zejména práva trestního. Jinak řečeno, je otázkou, zda lze hovořit o prolomení právní subjektivity právnických osob tehdy, je-li vyvozena trestně právní odpovědnost jak samotné právnické osoby, tak osoby fyzické (statutárního orgánu, jeho členů atd.). Jsem si vědom toho, že tato druhá poznámka není příliš férová jednak vzhledem k účelové a nepřilíživě konzistentní konstrukci trestněprávní odpovědnosti právnických osob v tuzemské právní úpravě, jednak vzhledem k tomu, že autorka se zabývá prolomením právní subjektivity právnických osob vzhledem k postavení věřitelů, tedy ve sféře soukromoprávní. Myslím však, že přednesení úvahy v naznačeném směru by při obhajobě práce potvrdilo rozsah autorčiných znalostí o daném tématu.

Shrnutí

Práci doporučuji k obhajobě s tím, že hodnocení bude samozřejmě záviset na jejím průběhu. Ocením, pokud se autorka při obhajobě vyjádří k naznačeným otázkám ať již tak, že buď zpochybní jejich smysluplnost, nebo tak, že se odpovědi na ně pokusí zasadit do celkového konceptu práce.

V Praze dne 15. ledna 2017

JUDr. Jan Tryzna, Ph.D.